

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב (משנה ח:ט)
 משנה. חטאת ואשם ודאי - מכפרין. מיתה ויום הכפורים - מכפרין עם התשובה. תשובה מכפרת
 על עבירות קלות, על עשה ועל לא תעשה, ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים וכפר... ..

רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה ד

אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות שאין מתכפרים אלא לאחר זמן. כיצד:

(1) עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת [כגון: ציצית, מזוזה, סוכה] ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו [מיד], ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וגו'.

(2) עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתה בית דין [כגון: שעטנז, פאת הראש, אכל בשר בחלב] ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר "כי ביום הזה יכפר עליכם",

(3) עבר על כריתות ומיתות בית דין [במזיד] [כגון: לא קיים ברית מילה, אכל בכיפור, אכל חמץ בפסח, אכל דם] ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם",

(4) במה דברים אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אע"פ שעשה תשובה והגיע יום הכפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה ויום הכפורים ויסורין שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

משנה מסכת כריתות פרק א משנה א

שליש ושש כריתות בתורה הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה עליה הבא על אשה ובתה ועל אשת איש הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה המגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב המחלל את השבת וטמא שאכל את הקדש והבא למקדש טמא האוכל חלב ודם נותר פגול השוחט והמעלה בחוץ האוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים המפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה הפסח והמילה במצות עשה:

[המשך] תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב (משנה ח:ט)

... האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב - אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אחטא ויום הכפורים מכפר - אין יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו. דרש רבי אלעזר בן עזריה: +ויקרא טז+ מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו. ...

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרו סעיף א

עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייסנו; אפילו לא הקניטו אלא בדברים, צריך לפייסו; ואם אינו מתפייס בראשונה, יחזור וילך פעם שנייה ושלישית, ובכל פעם יקח עמו שלשה אנשים, ואם אינו מתפייס בשלשה פעמים אינו זקוק לו. (מיהו יאמר אח"כ לפני יי שבקש ממנו מחילה) (מרדכי דיומא ומהרי"ל); ואם הוא רבו, צריך לילך לו כמה פעמים עד שיתפייס. הגה: והמוחל לא יהיה אכזרי מלמחול (מהרי"ל), אם לא שמכוון לטובת המבקש מחילה (גמרא דיומא); ואם הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו. (מרדכי וסמ"ג והגה"מ פ"ב מהלכות תשובה ומהרי"ו).

משנה ברורה סימן תרו ס"ק א

(א) צריך לפייסו - דגם בזה עבר על איסור דאונאת דברים. והנה אע"פ שגם בשאר ימות השנה מחוייב לפייס למי שפשע כנגדו מ"מ אם אין לו פנאי הוא ממתין לפייסו על יום אחר אבל בעיה"כ מחוייב לתקן הכל כדי שיטהר מכל עונותיו כדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם וגו'. וכ"ש אם יש בידו מן הגזל ואונאה וכל דבר הנוגע בממון יראה לתקן. [דזהו המקטרג הגדול על האדם כמו שאחז"ל סאה מלא עונות מי מקטרג גזל מקטרג בראש] ואם יש לחבירו בידו ממון שיש לו תביעה עליהם יודיענו אע"פ שחבירו לא ידע מזה כלל ועכ"פ יסדר לפני הרב ומ"ץ הענין בשלימות ובאמת בלא שקר ולשאול האידך להתנהג. כללו של דבר כל דבר שבממון לא יסמוך על הוראתו כי היצ"ר יש לו התירים הרבה [ח"א]:

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פז עמוד א [מתורגם]

רב היה לו מילתא עם איזה טבח – והטבח לא בא לפניו [לבקש סליחה]. בערב יומא דכפורי [רב] אמר לעצמו: אלך אני לפיוס אותו. פגש רב הונא; אמר לו – לאן כבודו הולך? אמר לו: לפיוס מישוהו. אמר: הולך אבא [ז"א: רב] לגרום למותו של מישוהו. הלך [רב] ועמד לפני [הטבח], הוא היה יושב ומבקע ראש [בהמה], נשא עיניו וראה אותו, אמר לו: אבא אתה! לך, אין לי מילתא אתך! תוך כדי שהוא מבקע ראש [הבמה] נשמט עצם והכה אותו בצווארו והרג אותו.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף נד עמוד א [מתורגם]

רבא בריה דרב יוסף בר חמא היה לו מילתא עם רב יוסף, כי הגיע ערב יומא דכפורי אמר [רבא]: אלך אני לפיוס אותו. הלך ומצא את עוזרו [של ר' יוסף] מוזג לו כוס [יין]. אמר לו: תן לי ואמזוג לו אני. הוא נתן לו [רבא] מזג לו. כשר' יוסף [שהיה עיוור] טעם אותו [יין] אמר: מזיגת היין דומה לזאת של רבא בריה דרב יוסף בר חמא. אמר לו: אני הוא. אמר לו: אל תשב אל רגליך עד שתפרש לי הפסוק הזה, מאי דכתיב + במדבר כ"א + "וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא." אמר לו: אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תורה ניתנה לו במתנה, וכיון שניתנה לו במתנה - נחלו אל, שנאמר "וממתנה נחליאל". וכיון שנחלו אל - עולה לגדולה, שנאמר "ומנחליאל במות". ואם מגיס לבו - הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר "ומבמות הגיא". ואם חוזר בו - הקדוש ברוך הוא מגביהו, שנאמר + ישעיהו מ"א + "כל גיא ינשא".

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סב עמוד ב [מתורגם]

... רב רחומי היה מצוי [לומד] במדרשו של רבא במחוזא, היה רגיל לבוא לביתו כל ערב יומא דכפורי. יומא חד נמשך בלימודיו [ושכך לחזור], היתה אישתו מצפה לו "עכשיו הוא בא, עכשיו הוא בא", והוא לא בא, הצטערה וזלגה דמעה מעינה, הוא [ברגע זה] היה יושב על הגג, הגג קרס מתחתיו והוא מת.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נט עמוד א

אמר ר' חלבו: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר + בראשית י"ב + ולאברם הטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא: [כבדו הנשים שלכם כי כך תתעשרו] אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז עמוד ב [מתורגם]

מר עוקבא היה לו עני בשכונתו, והוא היה רגיל לשלוח אליו ארבע מאות זוז כל ערב יומא דכפירא. יומא חד שלח הכסף בידי בנו. בנו חזר ואמר לאביו: לא צריך. אמר: מה ראית? ראית שמוזגים לו יין ישן. אמר: האם הוא מפונק עד כדי כך? כפל אותו סכום כסף ושלך אליו.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז עמוד ב

דברים פרק טו פסוק ח: כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו: אשר יחסר לו - אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו; פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, ורץ לפניו שלשה מילין.

[המשך] תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב (משנה ח:ט)

... אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר + יחזקאל לו + וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר + ירמיהו יז + מקוה ישראל (ה') מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

תוספת יום הכיפורים מסכת יומא דף פה עמוד ב

אמר ר"ע אשריכם ישראל כו'. קשה מה קשר לדרשת ר"ע עם האמור?

R. Soloveitchik, Man of Faith, Vol. II, p.139

This, therefore, is what Rabbi Akiva said: "Before whom do you cleanse yourself, and who cleanses you?" ... Why the two clauses dealing with *taharah*? The answer is now clear; he is referring to two types of *taharah*. "Before whom are you purifying yourself?" refers to the *Mikveh Yisrael* type of *teshuvah*, where the penitent can take off his dirty garments himself. That is the way of *teshuvah* all year... Man is the Metaher, but God is the mehaper. But on Yom Kippur, God says, "Lets both of us be involved in *taharah*. You do a little and I'll do a little." God works with man. And only then is *kaparah* achieved.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף פה עמוד ב

אשריכם וגו' ולפני מי אתם מיטהרין כו'. ולכאורה אין זה מפורש בקרא דמייתי ומה ענין דמיון הטהרה לזריקת מים הוא מבואר כי טומאת יצה"ר שנקרא טמא כמ"ש לב טהור ברא לי וגו' מכלל דאיכא טמא שהוא מסית את האדם לצד הטומאה שהיא טומאת מת כמ"ש צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכמו שטומאת מת בעי הזאת מי חטאת וגם טהרה בימי מקוה כן בעי בטומאת יצה"ר טהרה לגוף ולנפש וכמו שהזייה היא מן הטהור על הטמא ע"י אחר והטבילה במים ע"י עצמו לפני הטהור כן הדבר הזה וזרקתי עליכם מים וגו' היינו מן הטהור הקדוש ברוך הוא על הטמא לטהר הנשמה וטהרתם מכל טומאותיכם הוא טומאת הגוף וז"ש לפני מי אתם מיטהרים מטומאת הגוף וסמך גם אקרא דמייתי לעיל לפני ה' תטהרו ומי מטהר אתכם מטומאת הנשמה ומפרש לה ונתתי לכם לב חדש הוא טהרת הגוף ורוח חדשה הוא טהרת הנשמה ועד"ז לב טהור ברא וגו' ורוח נכון וגו' :

תוספת יום הכיפורים מסכת יומא דף פה עמוד ב

אמר ר"ע אשריכם ישראל כו'. קשה מה קשר לדרשת ר"ע עם האמור ... ומפני שיש פעמים שאדם שחטא לחברו שואל ממנו מחילה מפני היראה ואינו מלב ומנפש לכן בא ר"ע ואמר אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים כלומר דאם עבירות שבין אדם לחבירו לא היה צריך להתודות לפני ה' היה יכול האדם לשאול מחבירו מחילה לפניו ואינו מלב ומנפש אבל כיון דהצריכו הכתוב דמלבד שאלת המחילה מחבירו צריך להתודות לפני ה' דחוקר הלבבות א"כ ודאי שהאדם השואל מחברו מחילה צריך להיות מלב ומנפש מדצריך להתודות לפני ה' ולפניו לא יכנס תשובה של רמאות ולכן אמר אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין אף בעבירות שבין אדם לחבירו דע"י זה תהיה התשובה מעולה מלב ומנפש בלא רמאות ועוד אפשר דהכי קאמר ראו חיבתכם לפני המקום דהקב"ה רוצה דאם חטא איש לאיש מלבד דצריך שישאל ממנו מחילה הצריכו להתודות לפני ה' אלמא דמי שהקניט את חברו כמי שהקניט את ה' והשם תבע כבוד הנעלב וכל זה מורה חיבה שיש להקב"ה עם ישראל ולכן אמר אשריכם ישראל וחיבה יתירה נודעת לכם ממה שאני רואה לפני מי אתם מטהרין אפילו בעבירות שבין אדם לחבירו דצריך להתודות לפני ה' כדאמרן ועוד אמר ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים כלומר גם יש לישראל אושר שני דאם הקדוש ברוך הוא היה מוסר סליחת העון ביד מלאך היה קשה לישראל סליחת עון ע"ד מ"ש בפרשת משפטים הנה אנכי שולח מלאך כו' אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם שאינו מלומד בכך שהוא מן הכת שאין חוטאים ועוד שהוא שליח ואינו עושה אלא שליחתו כדפרש"י שם אבל עתה שסליחת העון והטהרה הוא ביד הקדוש ברוך הוא שהוא רחמן ואדון העולם הוא מיקל עלינו. והביא ראיה דהקב"ה מטהר את ישראל מדכתיב וזרקתי כו' ומפני שיש לדחות דקרא דוזרקתי אתא לומר דממזרים טהורים לע"ל כדדרשינן פ"י יוחסין (דף ע"ב ע"ב) או לומר שיזריק עליהם מי חטאת דאפר פרה כדפרש"י בכתוב לכן מייתי ראיה ב' מדכתיב מקוה ישראל ה' כו' ורמוז ר"ע לומר זה לרמוז דהאיש הנעלב לא יהיה אכזרי שלא למחול לחברו דהקב"ה רוצה בטהרתן של ישראל ולא מסר הסליחה ביד מלאך להקל עליהם הסליחה בתשובה קלה א"כ גם מזה ילמוד האדם מוסר השכל למחול לחברו מיד ללכת בדרכי ה' ודוק :